

I skuggan av landborgen

Arkeologisk utredning 2009

Mysinge 1:9, Resmo socken, Mörbylånga kommun, Öland

Kenneth Alexandersson

KALMAR LÄNS MUSEUM
Rapport 2009:42

I skuggan av landborgen

Arkeologisk utredning 2009

Mysinge 1:9, Resmo socken, Mörbylånga kommun, Öland

Författare	Kenneth Alexandersson
Copyright	Kalmar läns museum
Redaktion	Per Lekberg, Seija Nyberg
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från Lantmäteriverket
Förlag	Kalmar läns museum
ISSN	1400-352X

Abstract

Keywords: Mysinge, Öland, megalithic tomb, Kalmar County, Mörbylångadalen

During two days in august 2009 Kalmar County museum performed an archaeological test excavation at the property Mysinge 1:9. The landowner wanted to build a new livestock building. In the surrounding area there are several archaeological sites, both settlements and graves. In the small village of Mysinge three megalithic tombs from the middle Neolithic is situated. In 1907 Ture Arne excavated one of the megalithic tombs (Arne 1908). Skeletal remains from over 70 individuals, dating from early Neolithic to late Bronze Age, was uncovered in the grave (Ahlström in print, Linderholm 2009).

The exploitation area was roughly 5600 m² large. During the test excavation the topsoil was stripped of in search trenches over the

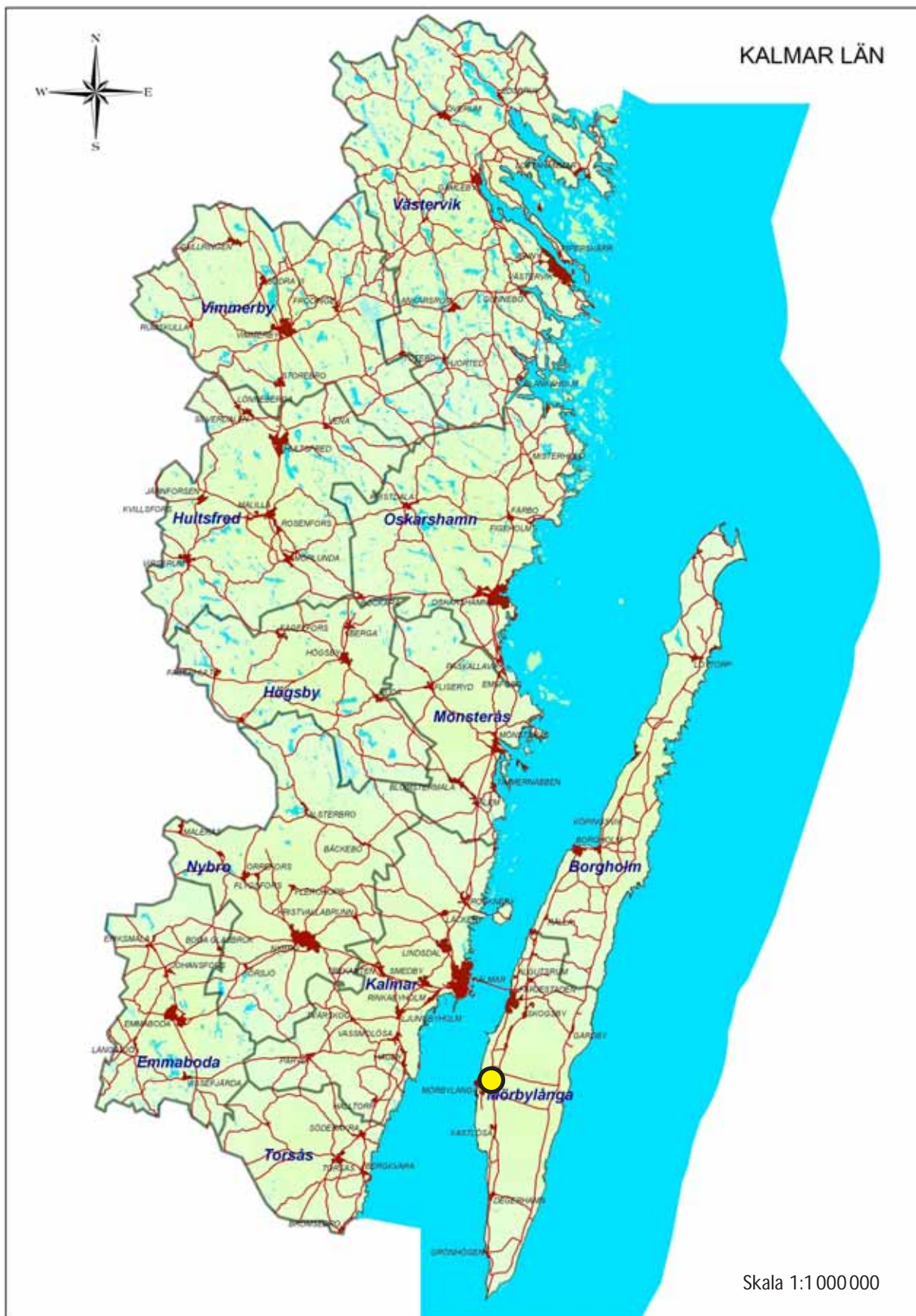
area with help of a mechanical excavator. A total of 420 m² was uncovered. Several dark features were observed in the search trenches. A closer inspection of the features showed that all except one were of recent date.

During the test excavation some of areas within the exploitation area were searched with a metal detector. In the area there where lot of metal objects of younger date, for example a snow chain for a tractor. No metal object older than approximately 100 years was found during the metal detecting.

According to the result of the test excavation Kalmar county museum advices that no further archaeological investigations are necessary before the new livestock building is erected.

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	8
Topografi och fornlämningsmiljö	9
Genomförande och resultat	11
Söschaktningen.....	12
Metalldetekteringen	14
Tolkning och åtgärdsförslag	15
Referenser	16
Tekniska och administrativa uppgifter	17

Karta över Kalmar län med undersökningsområdet markerat.

Sammanfattning

Under två dagar i augusti 2009 genomförde Kalmar läns museum en arkeologisk utredning på fastigheten Mysinge 1:9. Utredningen förorsakades av att ägaren till fastigheten ville uppföra ett nytt kostall. I exploateringsområdets närhet finns ett flertal fornlämningar i form av boplatser och gravar, vilket föranledde Länsstyrelsen att besluta om en arkeologisk utredning inför exploateringen.

Området som omfattades av den arkeologiska utredningen var totalt ca 5600 m² stort. Den arkeologiska utredningen genomfördes dels i form av maskindragna sökschakt dels i form av

en metalledektoravsökning. I området drogs 25 schakt som tillsammans utgjorde en ca 420 m² stor yta. I schakten framkom ett flertal mörkfärgningar. För att klargöra om det rörde sig om spår efter förhistoriska aktiviteter undersöktes ett flertal av mörkfärgningarna (se bilder bilaga 1). Undersökningen av mörkfärgningarna visade att de flesta var relativt moderna och endast en uppfattades som förhistorisk, en grund sotig nedgrävning.

Med utgångspunkt från den arkeologiska utredningen förordar Kalmar läns museum att inga ytterligare antikvariska åtgärder genomförs.

Inledning

Inom fastigheten Mysinge 9:1 planerade ägaren att uppföra ett nytt kostall. Med tanke på den allmänna fornlämningsbilden i området beslutade Länsstyrelsen att exploateringen skulle föregås av en arkeologisk utredning. Under två dagar i augusti 2009 genomförde därför

Kalmar läns museum en arkeologisk utredning inom fastigheten.

Den arkeologiska utredningen berörde en ca 5600 m² stor yta. Utredningen genomfördes med hjälp av maskindragna sökschakt och en metalldetektoravsökning.

Topografi och fornlämningsmiljö

Mysinge by ligger i Resmo socken på sydvästra Öland. Genom socknen löper Västra landborgen en tydlig skiljelinje i landskapet som delar upp socknen i två naturgeografiskt skilda områden. Österut från Mysinge by breder Stora alvaret ut sig och sluttar svagt åt öster. I det karga landskapet ligger ställvis kalkberggrunden helt bar eller täcks endast av ett tunt sedimentlager. Väster om Landborgen återfinns Mörbylångadalen, en hårt exploaterad fullåkersbygd där marken sluttar åt väster ner mot Kalmarsund. Jordmånen varierar kraftigt från sorterade sandiga jordarter till moränlera. I anslutning till de äldre strandvallarna dominerar olika typer av svallgrus.

I området finns ett stort antal fornlämningar i form av gravar, bo- och fyndplatser. Det stora flertalet boplatser blev kända och registrerades i samband med Ölandsprojektets inventering. Det finns några arkeologiska lämningar i närheten av Mysinge som är värda ett extra omnämnande. I Mysinge återfinns en grupp av tre gånggrifter uppe på den västra landborgskanten vilka utgör den östligaste förekomsten av gånggrifter i Nordeuropa. Strax norr om Resmo kyrka återfinns ytterligare en megalitgrav, klassificerad som dös.

Den sydligaste av gånggrifterna (raä 85:1) har blivit föremål för undersökningar vid tre olika tillfällen 1908, 1937 och 2004 (Arne 1909; Alexandersson 2004). Vid undersökningen som genomfördes av Arne 1908 koncentrerades arbetsinsatsen huvudsakligen till

gravkammaren, där ett stort skelettmaterial tillvaratogs (Arne 1909). Vid en nyligen genomförd analys konstaterades att det rör sig om minst ett 70-tal individer (Ahström in print). ¹⁴C-dateringar på några av individerna från gånggriften visar på ett betydande inslag av individer som gravlagts under bronsålder (Linderholm 2008). I graven framkom också bärnstenspärlor, benredskap och stenmaterial. Ett av de benredskap som framkom vid undersökningen har ibland tolkats som en armskyddsplatta tillhörande klockbägarkulturen (Arne 1909, Malmer 1962). Tolkningen är dock tveksam då den kontinentala klockbägarkulturens armskyddsplattor traditionellt är tillverkade av tunna stenplattor (se tex Case).

Vid undersökningen 1937 inriktade Arne arbetet mot gravens mynningsområde. Syftet var att se om det förekom depositionslager liknande de som vid samma tid noterat utanför skånska megalitgravarna. Vid undersökningen drogs ett schakt framför mynningen i vilket det framkom ca 350 g keramik (Arne: ATA dnr 2992). I det sparsamma dokumentationsmaterial som finns efter undersökningen framgår inte i vilken fyndkontext keramiken framkom. Vid en undersökning 2004, Högskolan i Kalmar, undersöktes därför återigen området vid mynningen. Syftet med undersökningen var att identifiera Arnes schakt från 1937 och se i vilket sammanhang den tillvaratagna keramiken framkommit. Vid undersökning drogs även ett schakt i själva gravhögen, med syfte att belysa

gravhögens konstruktion. Undersökningen visade att keramiken kom från ett lager i gravens mynningsområde (Alexandersson 2004).

Yt- och fosfatinventeringar i omedelbar anslutning till megalitgravarna visar att det inte förekommer några samtida boplatser i anslutning till gravarna. I samband med fältinventering som utförda av Ölandsprojektet registrerades däremot ett flertal boplatser och tidigneolitiska lösfynd från åkermarken nedanför landborgen, bl a ett flertal fragment från tunnackiga flintyxor. Lokalerna representerar aktiviteter samtida med tidiga skeden i gånggrifternas historia.

Vid samma inventering registrerades också ett flertal glaspärlor från åkermarken väster om Landborgen. Hur glaspärlorna skall tolkas är inte säkert, men de kan representera såväl överplöjda gravar som boplatsslämningar. I en

del fall framkom pärlorna i kombination med keramik och skörbränd sten. I utredningsområdet närheten tillvaratog i mitten av 1980-talet en sk edsring i guld, daterad till bronsåldern. Från området finns också en holkyxa i brons.

Uppe på landborgskrönet strax norr om Mysinge by ligger en av Ölands mer kända gravar, Mysingehög. Det har föreslagits att det ursprungligen varit en neolitisk megalitgrav men att den blivit påbyggd under ett senare skede (Hagberg 1978:11). En Georadarundersökningar av graven visade att den innehöll ett mittröse av sten (Vaara 2004).

Genomgången visar att det finns en riklig förekomst av förhistoriska lämningar i området runt Mysinge by. De är också noterbart att lämningarna i området representerar en lång kronologisk tidshorisont.

Genomförande och resultat

Ytan som skulle genomgå den arkeologiska utredningen återfinns strax nedanför den Västra landborgen. De underliggande sedimenten i området utgörs huvudsakligen av finkorniga mer siltiga sediment, ställvis med ett inslag av grus och större stenar. Period- och ställvis är området sankt då vatten tränger fram ur marken nedanför landborgen.

Området har inte varit uppodlat under modern tid. Enligt uppgift från den nuvarande ägaren har ytan använts som betesmark och

slätteräng. Under det senaste året har det under vinterhalvåret gått djur i området, vilket gjort att marken blivit upptrampad. I direkt anslutning norr om området låg en äldre brukningsväg med kraftigt upphöjd körbana. Vägen är ställvis uppbyggd till mer än en meter över den ursprungliga markytan. Uppbyggnaden är gjord av större stenblock och plocksten. Centralt inom utredningsområdet ligger ett mindre djurstall, med en anslutande brukningsväg (se fig 1).

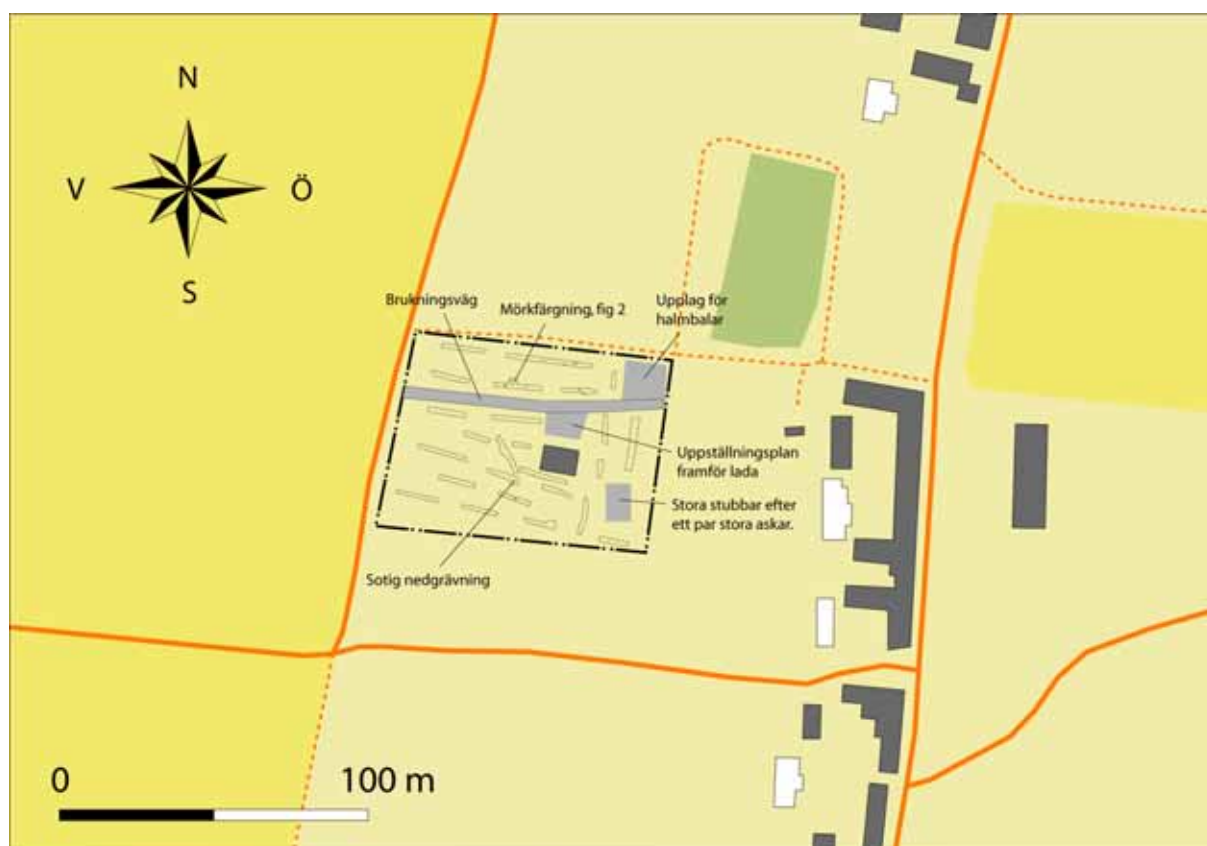

Fig 1. Utredningsområdet med de grävda schakten.

Sökschaktningen

Vid utredningen drogs ca 350 löpmeter schakt med en sammanlagd yta på ca 420 m², fördelat på 25 schakt. I sökschakten framkom 13 mörkfärgningar, huvudsakligen i anslutning till undersökningsområdets norra kant. Mörkfärgningarna undersöktes för att klargöra om det rörde sig om förhistoriska lämningar. I ett av schakten i den östra delen av området framkom ett sotigt lager under matjorden.

Endast en av de framkomna mörkfärgningarna bedömdes som förhistorisk och utgjordes av en grund sotig nedgrävning, ca 30 cm i diameter.

En av mörkfärgningarna var ca 1,6 m i diameter och hade en distinkt nedgrävningskant.

I samband med sökschaktningen frilades hela anläggningen, varefter ena halvan undersöktes (se fig 2). I den humösa fyllningen framkom inget arkeologiskt material däremot ett par större stenar. Ytterligare en mörkfärgning med liknande fyllning framkom i schaktkanten nordost om den tidigare. Denna mörkfärgning frilades inte i plan utan undersöktes med en profil från gräset och ner till botten. Vid undersökningen konstaterades nedgrävningen vara sentida då nedgrävningskanten fortsatte upp i matjordslagret. De resterande mörkfärgningarna undersöktes och avfärdades som antingen recenta eller naturliga.

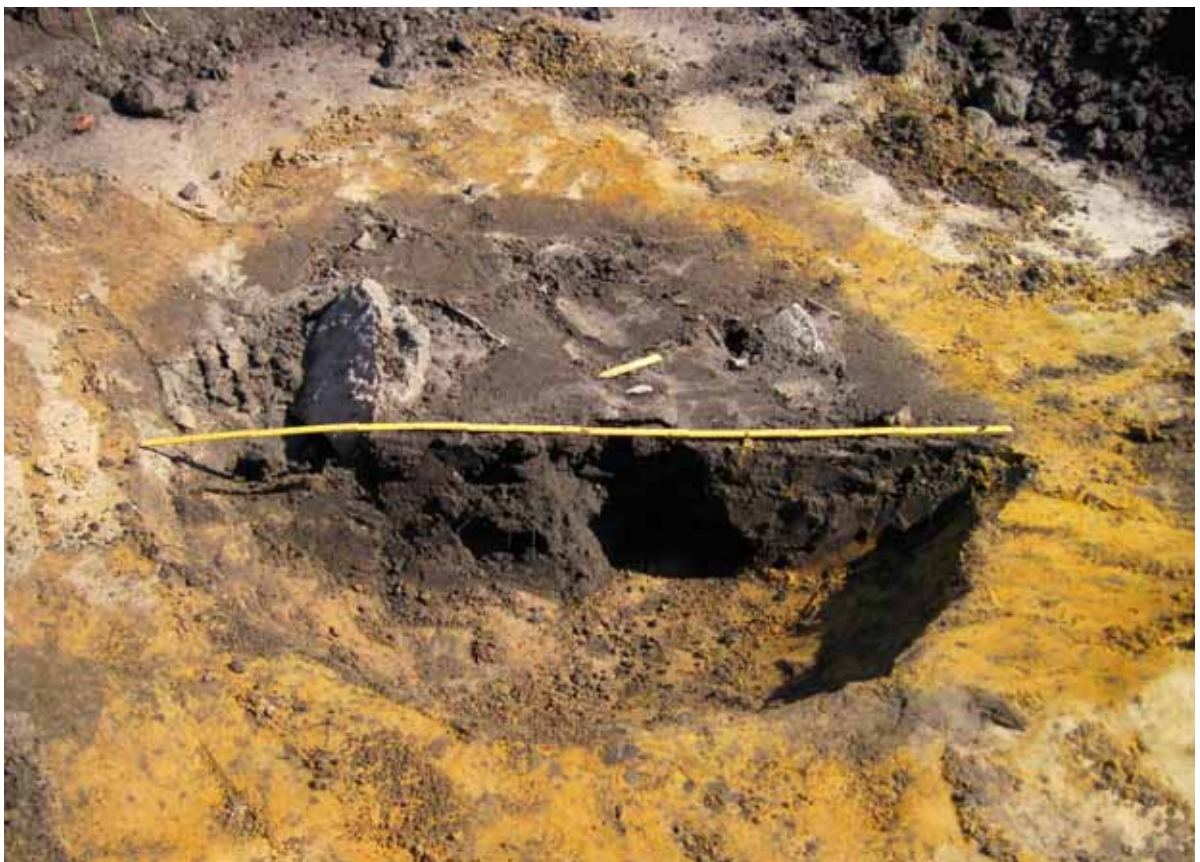

Fig 2. En av de större mörkfärgningar som vid undersökningen visade sig vara recent. Den undre bilden visar samma mörkfärgning efter undersökning.

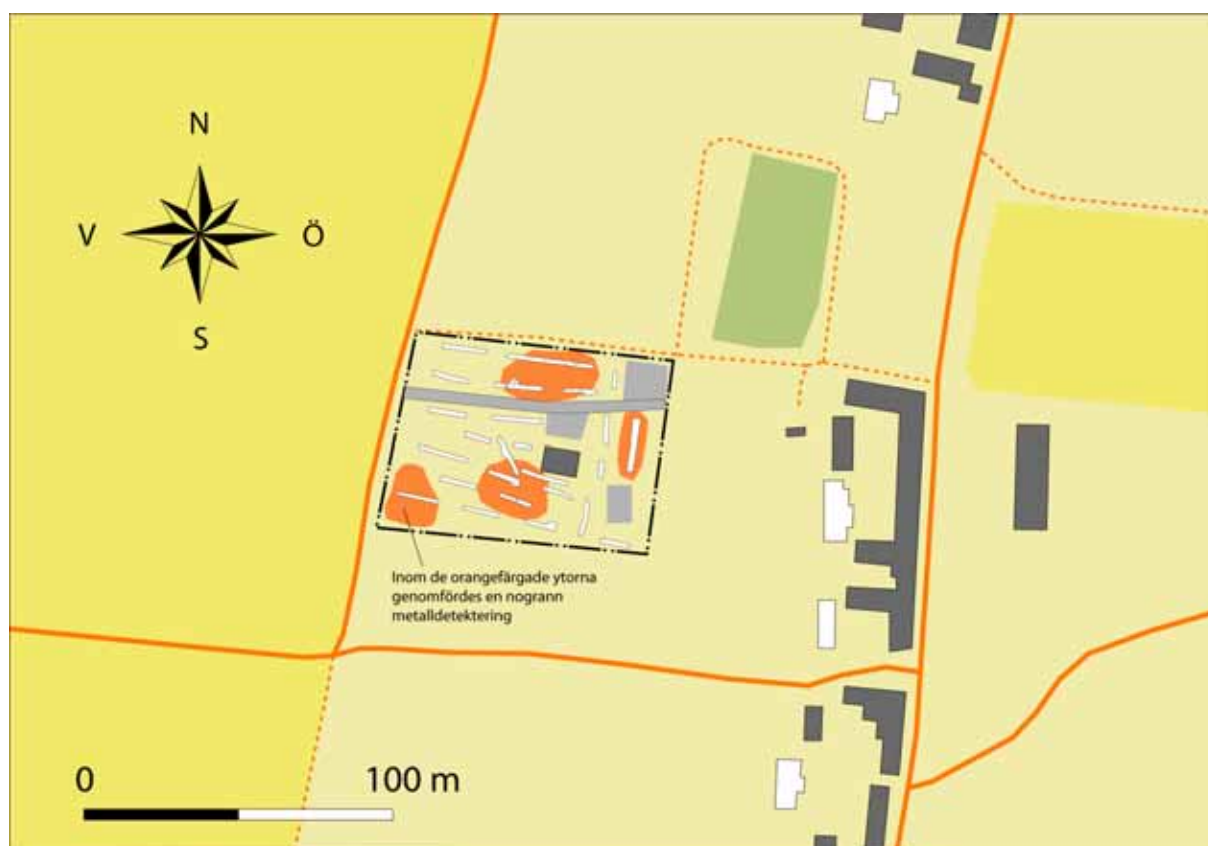

Fig 3. Utredningsområdet med de ytor som avsöktes mer noggrant metalledektor markerade.

Metalledekteringen

Vid metalledekteringen undersöktes fyra områden mer noggrant (se fig 3). Det visade sig finnas en hel del metaller i marken. Vid metalledekteringen kontrollerades alla utslag som indikerade annan metall än järn. Av järnföremålen kontrollerades ett mindre antal. De järnföremål som kontrollerades utgjordes av spikar samt ett stort gångjärn. De metaller som inte var järn bestod av mässingsskruvar, alumini-

umfolie och annat uppenbart recent material. I samband med schaktningen framkom två kättingar och en snökedja till en traktor.

Ett av de områden som undersöktes noggrannare var det sotiga lager som framkom vid schaktningen. Vid metalledekteringen visade sig lagret innehålla recent material t ex koparkärnan till en elektrisk ledare.

Tolkning och åtgärdsförslag

I samband med utredningsschaktningen framkom ett flertal mörkfärgningar bl a två större gropar vilka konstaterades vara recenta, vilket både fyllning och nedgrävningskanter talar för. Groparnas funktion är svårbedömd men de skulle kunna utgöra rester efter större stenlyft, från slutet av 1800-talet och framåt. Eventuellt finns det ett samband mellan stenlyften och konstruktionen av den upphöjda körvägen strax norr om området. En av de mörkfärg-

ningar som undersöktes bedömdes vara förhistorisk, en grund sotig nedgrävning.

Den arkeologiska utredningen visar att förekomsten av förhistoriska aktiviteter i området var mycket sparsam. Med tanke på att det endast framkom en förhistorisk anläggning i samband med sökschaktningen anser Kalmar läns museum att inga vidare antikvariska åtgärder behövs innan en exploatering.

Referenser

- Ahström, T. In print. Neolitiska dödsriken.
- Alexandersson, K. 2004. Arkeologisk undersökning i Mysinge år 2004; Undersökning av gånggrift Raä 85, Resmo socken, Mörbylånga kommun, Öland. Teknisk rapport. Högskolan i Kalmar.
- Arne, T.J. 1909. Stenåldersundersökningar II. En öländsk gånggrift. *Fornvännen* nr 4. sid 86-108.
- Case, H. 2004. Beakers and the Beaker Culture. Similar but different: *Bell beakers in Europe*. Ed Czebreszuk, J. Poznan.
- Hagberg, U-E. 1978. Tiotusen år på tio sidor – ett försök till sammanfattning. *Kalmar län 1978*. Årsbok för kulturhistoria och hembygdsvård. Meddelanden från Kalmar läns fornminnes- och hembygdsförbund och stiftelsen Kalmar läns museum. Årgång 63. sid 9-18.
- Linderholm, A. 2008. *Migration in prehistory: DNA and stable isotope analyses of Swedish skeletal material*. Department of Archaeology and Classical Studies, Stockholm University. Theses and papers in scientific archaeology. nr 10. Stockholm.
- Malmer, M 1962. *Jungneolithische Studien*. Acta archaeologica Lundensia. Series in 8° nr 2. Lund.
- Vaara, R. 2004. Megalitgravar och flatmarksgravar på Öland under mellanneolitikum: En jämförande analys mellan Resmo och Köpingsvik, samt geofysisk prospektering av Raä 85 och Mysinge hög i Resmo sn, Öland Raä 275 i Grödinge sn, Södermanland. C-uppsats, Arkeologiska forskningslaboratoriet Stockholms universitet.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 431-6209-09

Kalmar läns museums dnr: 33-435-09

Projektnummer KLM: 09/41

Uppdragsgivare: Peter Lewton

Landskap: Öland

Kommun: Mörbylånga

Socken: Resmo

Fastighet: Mysinge 1:9

Fornlämningsnr: -

Ekonomisk karta: 4G 3h Mörbylånga

X koordinat: 6266203

Y koordinat: 1538806

M ö h: 25-35 möh

Fältarbetstid: 2009.08.13 - 2009.08.14

Antal arbetsdagar: 2

Maskintid: 16

Personal: Kenneth Alexandersson

Foto, Du nr: Du 149

Fynd nr: -

Fynd: -

Analys: -

Dokumentation: All dokumentation förvaras på KLM.

Inmätning: Vid inmätning av schakt och mörkfärgningar användes totalstation. Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem RT90 2,5 gon V och RH70.

Adress

Box 104, S-391 21 Kalmar

Telefon

0480-45 13 00

Fax

0480-45 13 65

E-post

info@kalmarlansmuseum.se